

Media: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,14 **Published at:** 16-01-2022
Author: **Surface:** 1011.21 cm² **Circulation:** 12000
Subjects:

ΣΕΦΚΕΤ ΠΑΜΟΥΚ

**«Ο αυταρχισμός
Ερντογάν έπληξε
την οικονομία»**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ■ 14

«Η οικονομική κρίση στην Τουρκία είναι home made»

Ο οικονομολόγος Σεβκέτ Παμούκ στο νέο του βιβλίο αναλύει την τουρκική οικονομία σε βάθος 200 ετών

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΑΡΑΚΗ
dkontaraki@e-typos.com

Τον χαρακτηρίζουν ως τον πρύτανι της ιστορίας της τουρκικής οικονομίας. Ο **Σεβκέτ Παμούκ**, ένας από τους πιο αναγνωρισμένους διεθνώς Τούρκους οικονομολόγους και βαθύς γνώστης των αναπτυσσόμενων οικονομιών, καταθέτει με το τελευταίο του βιβλίο μια μνημειώδη ανάλυση της τουρκικής οικονομίας στο πέρασμα 200 ετών. Μακριά από ιδεολογικά σχήματα, το βιβλίο του «Ανισοί αιώνες», που πρόσφατα κυκλοφόρησε στην Ελλάδα, αποτελεί μια επιστημονική αποστολή στην οποία εξετάζονται αναλυτικά όχι μόνο τα ποσοτικά χαρακτηριστικά της τουρκικής οικονομίας, αλλά και ο καθοριστικότερος παράγοντας της ανάπτυξης της: οι θεσμοί και οι μεταξύ τους συγκρούσεις.

«Η οικονομική κρίση που διέρχεται σήμερα η Τουρκία είναι μια home made κρίση, έχει κυρίως εσωτερικά αίτια. Μετά τα πρώτα χρόνια ευημερίας, το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) και ο αρχηγός του, **Ερντογάν**, έθεσαν ως βασική προτεραιότητα την καθιέρωση ενός πιο αυταρχικού πολιτικού καθεστώτος», λέει ο συγγραφέας και καθηγητής του Πανεπιστημίου του Βοσπόρου σε συνέντευξή του στον Ελεύθερο Τύπο της Κυριακής, εκτιμώντας ότι, αν δεν αποκατασταθεί σύντομα η ανεξαρτησία των θεσμών, οι συνέπειες για την τουρκική οικονομία θα είναι ακόμα χειρότερες.

Ποια περίοδο είχε η Τουρκία τη μεγαλύτερη ανάπτυξη;
Εξαιτίας επαναλαμβανόμενων πολιτικών προβλημάτων, η Τουρκία δεν γνώρισε μακρές περιόδους υψηλής ανάπτυξης. Εξαιρώ-

Η Τουρκία σήμερα θα ήταν σε πολύ καλύτερη θέση, πολιτικά και οικονομικά, αν είχε προχωρήσει στον ευρωπαϊκό δρόμο

ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ ΕΧΟΥΝ ΠΟΛΛΑ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ντας τη δεκαετία του 1930 όταν άρχισε η εκβιομηχάνιση, τα ποσοστά αύξησης του κατά κεφαλήν εισοδήματος ήταν κάτω από 1% ετησίως μέχρι το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι μέσοι ρυθμοί αυξήθηκαν, με τις περιόδους υψηλότερης ή χαμηλότερης ανάπτυξης να εναλλάσσονται. Η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος ήταν πάνω από 3% ετησίως στις δεκαετίες του '60, του '80 και του 2000, αλλά μειώθηκε στις δεκαετίες του '70, του '90 και του 2010.

Στο βιβλίο σας αναλύετε δύο βασικούς, πλην αρκετά διαφορετικούς δείκτες, την οικονομική μεγέθυνση και την ανθρώπινη ανάπτυξη. Μπορεί να ενημερούν οι αριθμοί αλλά να δυστυχούν οι άνθρωποι;
Συμφωνώ ότι οι αριθμοί της οικονομικής ανάπτυξης μπορούν να είναι παραπλανητικοί, αν η κατανομή του εισοδήματος γίνεται άνισα. Οι δείκτες της ανθρώπινης

ανάπτυξης, στην οποία περιλαμβάνονται το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση και η διάρκεια σχολικής φοίτησης, είναι συχνά πιο ενδεικτικά για το τι συμβαίνει στους απλούς ανθρώπους.

Πού οφείλεται η σημερινή οικονομική κρίση και πόσο ρόλο έπαιξε η στροφή Ερντογάν στη αυταρχική διακυβέρνηση;

Η οικονομική κρίση που διέρχεται σήμερα η Τουρκία είναι μια home made κρίση, έχει κυρίως εσωτερικά αίτια. Μετά τα πρώτα χρόνια ευημερίας, το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ) και ο αρχηγός του, Ερντογάν, έθεσαν ως βασική προτεραιότητα την καθιέρωση ενός πιο αυταρχικού πολιτικού καθεστώτος. Με το πέρασμα του χρόνου, η παρακμή του κράτους δικαίου, η απώλεια της ανεξαρτησίας των οικονομικών θεσμών, η ευνοιοκρατία στην οικονομική πολιτική και ο αυξανόμενος αυταρχισμός οδήγησαν στην απώλεια της εμπιστοσύνης του ιδιωτικού τομέα και των διεθνών επενδυτών. Είναι πλέον πολύ δύσκολο να επαναφέρουμε την εμπιστοσύνη και την αξιοπιστία.

Μπορεί μια οικονομία να ανακάμψει χωρίς ανεξαρτησία των τραπεζών και της Δικαιοσύνης;

Η υποχώρηση του κράτους δικαίου και της ανεξαρτησίας οικονομικών θεσμών, όπως είναι η Κεντρική Τράπεζα, τραυμάτισαν σοβαρά την οικονομία. Αν το ΑΚΡ και ο Ερντογάν δεν αποκαταστήσουν ένα πιο πλουραλιστικό πολιτικό και οικονομικό σύστημα, τότε η οικονομία θα αντιμετωπίσει σύντομα -και στην καλύτερη περίπτωση- μεγαλύτερη στασιμότητα.

Η ευρωπαϊκή ένταξη της Τουρκίας έχει παγώσει, καθώς δεν προχωρούν οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Είναι αυτό το μεγάλο λάθος της Τουρκίας;

Το ΑΚΡ και ο Ερντογάν είχαν άλλους πολιτικούς στόχους και δεν ασχολήθηκαν σοβαρά με την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. Η Τουρκία σήμερα θα ήταν σε πολύ καλύτερη θέση, πολιτικά και οικονομικά, αν είχε προχωρήσει στον ευρωπαϊκό δρόμο. Ωστόσο, αν μιν ξεχνάμε ότι συντηρητικές κυβερνήσεις στις δύο πιο ισχυρές χώρες της Ε.Ε., τη Γαλλία και τη Γερμανία, επίσης αντιτάχθηκαν στην είσοδο της Τουρκίας μετά το 2005. Για να γίνει εφικτή η ένταξη στην ευρωπαϊκή οικογένεια, πρέπει να υπάρξουν ευνοϊκές συνθήκες τόσο στην Τουρκία όσο και στην Ε.Ε.

Πόσο πιθανό είναι ο Ερντογάν να προκαλέσει ένταση στα Ελληνοτουρκικά, ακόμα και θερμό επεισόδιο, για να αλλάξει την ατζέντα στο εσωτερικό της Τουρκίας;

Είλικρινά, ελπίζω πως η Τουρκία θα επιλύσει τα πολιτικά και οικονομικά της προβλήματα ειρηνικά. Τουρκία και Ελλάδα έχουν πολλά να κερδίσουν από την επίλυση των μεταξύ τους προβλημάτων μέσω του διαλόγου.

Είναι εφικτή η σύγκριση των οικονομιών Ελλάδας-Τουρκίας;

Σε κάποιους τομείς υπάρχουν εντυπωσιακές ομοιότητες μεταξύ των δύο οικονομιών στη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων. Η γεωγραφία και το κλίμα είναι παρόμοια. Και οι δύο οικονομίες ήταν, κυρίως, αγροτικές στη διάρκεια του 19ου αιώνα και γνώρισαν την αστικοποίηση και την εκβιομηχάνιση στον 20ό αιώνα. Και οι δύο χώρες έχουν καταγράψει παρόμοιες αυξήσεις στο κατά κεφαλήν εισόδημα. Τα μέσα εισοδήματα στην Ελλάδα ήταν υψηλότερα από αυτά της Τουρκίας, αλλά σε σχέση με τη Δυτική και την Κεντρική Τουρκία ήταν παρόμοια για μεγάλο χρονικό διάστημα στην ίδια περίοδο. Επίσης, πιστεύω ότι πολιτικά προβλήματα κέρτασαν πίσω την οικονομική ανάπτυξη και στις δύο χώρες.

Ποια είναι η άποψή σας για την ελληνική οικονομία;

Πάντα με εντυπωσίαζαν οι δεξιότητες των Ελλήνων στο εμπόριο, στη βιομηχανία, στη ναυτιλία, στις τράπεζες και τον τουρισμό. Όπως οι Τούρκοι, είχαν και οι Έλληνες κάποιες δύσκολες στιγμές, αλλά πήραν τη σωστή απόφαση και έμειναν στην ευρωζώνη. Ελπίζω ο ελληνικός λαός να συνεχίσει να ευημερεί στις επόμενες δεκαετίες ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ελπίζω, επίσης, η Τουρκία να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάποια στιγμή στο ότι και τόσο μακρινό μέλλον. ■

«ΑΝΙΣΟΙ ΑΙΩΝΕΣ»

Ο ΣΕΒΚΕΤ ΠΑΜΟΥΚ, αδελφός του διάσημου συγγραφέα Ορχάν Παμούκ, διδάσκει οικονομικά και ιστορία της οικονομίας στο Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου στην Κωνσταντινούπολη. Έχει εκδώσει πλήθος βιβλίων με παγκόσμια απήχηση. Στο νέο του βιβλίο «ΑΝΙΣΟΙ ΑΙΩΝΕΣ: Οικονομική ιστορία της Τουρκίας από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα» (εκδόσεις «Πατάκη»), εξετάζει την οικονομία της χώρας σε τέσσερις διακριτές ιστορικές περιόδους: Την ανοικτή οικονομία του 19ου αιώνα και της ύστερης οθωμανικής περιόδου, την περίοδο μετάβασης από την αυτοκρατορία στο έθνος κράτος, τη μεταπολεμική περίοδο και τέλος τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και το νέο άνοιγμα της οικονομίας από το 1980 και μετά. ■

